

Jumalateenistus Nõos P, 05.01.25 kell 11.00, 2. pühapäev pärast jõulupüha

Lektsioonid: 1Kn 8:20, 27–30; Hb 3:1–6

Pihikõne: Ilm 3:8

Jutlus: Lk 2:41–52

Laulud:194A (1–4); 193 (1–4, 5); 47 (1–3); 202 (1–3)

Tema vanemad käisid igal aastal paasapühadel Jeruusalemmas. Kui Jeesus oli saanud kaheteistkümneaastaseks, läksid nad üheskoos pühadeaja kombe järgi üles Jeruusalemma. Kui nad olid pärast nende päevade möödumist teel kodu poole, jäi Jeesus Jeruusalemma, ent tema vanemad ei teadnud seda. Aga et nad arvasid tema olevat teekaaslaste seas, käisid nad ära ühe päeva tee ja hakkasid alles siis otsima teda sugulaste ja tuttavate juurest. Ja kui nad teda ei leidnud, pöördusid nad teda otsides tagasi Jeruusalemma. Kolme päeva pärast sündis, et nad leidsid Jeesuse pühakojas istumas õpetajate keskel neid kuulamas ja küsitlemas. Kõik, kes teda kuulsid, olid hämmastunud tema mõistusest ja ta vastustest. Ja Jeesuse vanemad olid teda nähes jahmunud ning ta ema ütles talle: „Poeg, miks sa oled meile nõnda teinud? Vaata, su isa ja mina oleme sind südamevaluga otsinud.” Ent tema ütles neile: „Miks te siis olete mind otsinud? Kas te ei teadnud, et ma pean olema neis paigus, mis on mu Isa päralt?” Aga nemad ei mõistnud neid sõnu, mis ta neile rääkis. Jeesus läks koos nendega ja tuli Naatsaretti ning oli neile allahoitlik. Tema ema hoidis kõik need lood oma südames alal. Ja Jeesus kasvas tarkuses ja pikkuses ja armus Jumala ja inimeste juures.

Luuka evangeelium on teatavasti Uue Testamendi evangeeliumidest ainus, milles kõneldakse Jeesuse elust kogu elukaare lõikes: tema elust imikuna, teismelisena ja täiskasvanuna. Teistes evangeeliumides me Jeesuse teismeliseeast midagi teada ei saa. Mis võiks olla selle põhjus? Mulle tundub, et Luukas tahab nende lugudega rõhutada tasakaalu Jeesuse inimliku ja jumaliku loomuse vahel.

Teatavasti võeti dogma Jeesus Kristuse täielikult inimliku ja täielikult jumaliku loomuse kohta vastu neljandal oikumeenilisel kirikukogul 451. aastal pKr Chalkedonis. See on otsus on aga tehtud täielikult Piiblile toetudes ja küllap on Luuka evangeeliumi kirjeldused Jeesuse elukaarest üks paljudest kristoloogilise dogma piibellikest alustest.

Luukas kõneleb ju selge sõnaga sellest, kuidas Jeesus sünnib Pühast Vaimust neitsi lapsena ning on seega algusest peale selgelt Jumala Poeg. Lk 1:35 ütleb ingel Maarjale: „Püha Vaim tuleb sinu peale ja Kõigekõrgema vägi on varjuks sinu kohal, seepärast hüütaksegi Püha, kes sinust sünnib, Jumala Pojaks.“ Luuka evangeeliumi kolmandas peatükis kirjeldatakse täiskasvanud Jeesuse ristimist ja Luukas tsiteerib Lk 3:22 taevast kostvat Jumala kõnet: „Sina oled mu armas Poeg, sinust on mul hea meel!” Ja Luuka evangeeliumi neljandas peatükis, kus kirjeldatakse Jeesuse kiusamist kõrbes kuradi poolt, nimetab kurat teda samuti Jumala Pojaks. Lk 4:3: „Kui sa oled Jumala Poeg, siis ütle sellele kivile, et see saaks leivaks!”

Tasakaaluks Jeesuse Jumala Pojaks nimetamisele kirjeldab Luukas ka nii Jeesuse sünni kui ka täiskasvanupõlve inimlikke aspekte. Jeesus sünnib loomalaudas, ta lõigatakse Moosese seaduse kohaselt kaheksandal päeval ümber ja viiakse imikuna templisse. Täiskasvanud Jeesus aga laseb end ristida Ristija Johannese meelega ristimisega, ehkki temal kui Jumala patuta Pojal poleks seda ju tarvis. Samuti öeldakse, et pärast neljakümnet päeva paastumist kõrbes tuli Jeesusele siiski nälg peale.

Luukas on aga arvatavasti mõelnud kujutletava lugeja küsimusele: kas ja kuidas avaldus Jeesuse jumalikkus ja inimlikkus vahepeal, kui Jeesus polnud enam väikelaps ja mitte veel ka täiskasvanu? Vanus 12 aastat on valitud arvatavasti seetõttu, et Iisraeli õpetajate tava järgi loeti 13-aastast poislast juba täiskasvanuks selles mõttes, et tal tuli juba iseseisvalt täita Moosese seadusest tulenevaid kombeid, nt iga-aastast Jeruusalemma templis käimist. 12-aastane poislaps oli küll veel vormiliselt oma vanemate vastutuse all, kuid teda valmistati juba täiskasvanu kommeteks ette ja võeti muuhulgas kaasa ka iga-aastastele templiskäikudele.

Nii juhtus siis ka 12-aastase Jeesusega ja sellest kõneleb meile tänane kirjakoht. Kuidas avaldub siis siin Jeesuse jumalikkus ja inimlikkus?

Jeesuse jumalikkust on esmalt aimata muidugi selles, et ta lõi lahku oma Jeruusalemmast tagasi koju pöörduvatest vanematest selleks, jääda Jeruusalemma templis väitlema Iisraeli kõige targemate õpetajatega. Kust pidi üks 12-aastane poiss tundma nii hästi Pühakirja ja Moosese seadusi, kui ta polnud neid õppinud? Ja see, et ta polnud õppinud, ilmneb nt Jh 7:15, kus juudid imestavad, kuidas rahvast õpetav täiskasvanud Jeesus tunneb Kirja ilma õppimata. Lugeja teeb lihtsa järelduse: kui 12-aastane poiss tunneb Pühakirja ja Moosese seadusi peast, siis peab see talle olema juba sündides kaasa antud. Ja selline asi on võimalik ainult Pühakirja autori ja Moosesele seaduste andja, Jumala enda Poja puhul.

Teine asi, mis meile meie kirjakohas Jeesuse jumalikkust ilmutab, on viis, kuidas ta vastab oma vanemaile, kes on teda kolm päeva südamevaluga otsinud: „Miks te siis olete mind otsinud? Kas te ei teadnud, et ma pean olema neis paigus, mis on mu Isa päralt?” Kõigepealt ei tunne noor Jeesus ennast kuidagi süüdi, mis oleks tavaline teismelise puhul, kes on oma vanemate keelust üle astunud või neile südamevalu valmistanud. Jeesus ei hakka ennast õigustama, vaid selgitab vanemaile, miks ta tegu oli täiesti õige.

Siinkohal tuleb meelde Jumala küsimus keelatud vilja maitsnud ja end ära peitnud Aadamale 1Ms 3:11: „Kes on sulle teada andnud, et sa alasti oled? Või oled sa söönud puust, millest ma sind keelasin söömast?” Jumal oli teatud mõttes samuti Aadama ja Eeva lapsevanem ja esitas oma lastele pahase küsimuse. Ning Aadam ja Eeva hakkasid end õigustama.

Küllap mäletate selliseid juhtumeid ka oma teismeliseeast, mil hakkasite end vanemate ees õigustama. Jeesuse vanematel oli täiesti arusaadav põhjus pahameeleks, sest laps oli nende juurest meelega ära läinud. Kuid Jeesus põhjendab oma teguviisi siira veendumusega: ma ei saa ju mujal olla kui oma Isa kojas!

Ja siin ilmneb Jeesuse jumalikkus iseäranis selgelt. Paneme tähele, et ema ütleb Jeesusele: „Vaata, su isa ja mina oleme sind südamevaluga otsinud.“ Mille peale ütleb Jeesus aga ilma midagi halba mõtlemata: „Kas te ei teadnud, et ma pean olema neis paigus, mis on mu Isa päralt?“ Lugeja teeb siin selge järelduse: Jeesus ei pea oma isaks mitte Joosepit, vaid Jumalat, kes elab Jeruusalemma templis.

Mõni teine isa oleks siin oma pojale tõsise õppetunni andnud, kuid Joosep, kelle elus oli seoses Jeesusega juba palju imelist juhtunud, jättis selle targu tegemata. Ehkki, nagu on öeldud, vanemad ei mõistnud Jeesuse öeldu mõtet. Ja Jeesuse isa, kes arvatavasti ei näinud oma surma tõttu Jeesuse elu lõppvaatust, ei mõistnud ehk noore Jeesuse sõnu oma elu lõpuni.

Kuid Luukas lisab meie kirjakoha eelviimasel salmis meisterlikult kirjelduse, mis minu arvates tasakaalustab suurepäraselt Jeesuse jumalikkuse, mis on ilmnenu eelmistes salmides. On ju öeldud: „Jeesus läks koos nendega ja tuli Naatsaretti ning oli neile allaheitlik.“ See ei tähenda ju midagi muud, kui et Jeesus järgis Moosese kümne käsu neljandat käsku: „Sa pead oma isa ja ema austama.“

Kui arvestame, et Jeesus oli oma kuulutustööd alustades Lk 3:23 põhjal 30-aastane, siis näitab lihtne arvutus, et pärast oma esimest kahteist eluaastat, mil tema jumalikkus ilmnis mitmel puhul, järgis Jeesus inimliku elu reegleid märksa kauem, 18 aastat. Võib-olla juhtus ka selle 18 aasta käigus midagi, mis meenutas seda, et Jeesus on Jumala Poeg, kuid piiblikaanonisse võetud tekstides ei peeta vajalikuks seda mainida. Järelikult pole see ka oluline.

Niipalju siis Jeesuse jumalikkusest ja inimlikkusest. Jääb veel seostada Jeesuse kui Jumalinimese elu meie eluga, sest Jeesus Kristus on meie, inimeste ainus lootus jõuda igavese Jumalani.

Kui me siia ilma sünnime, siis oleme läbinisti inimlikud. Julgen öelda, et meis pole midagi jumalikku. 1Ms 1:26 on küll öeldud, et Jumal tegi inimese oma näo järgi. Kuid selle jumalanäolisuse on meis elav patt niivõrd kindlalt kinni katnud, et seda tuleb hoolega otsida.

Samas on patt oluliselt mõjutanud ka meie inimlikkust. See ilmneb selles, et me ei suuda elada Jumala seaduste järgi. Nõnda on meie inimlikkus patu tõttu nihestunud. Apostel Paulus nimetab seda lihalikuks loomuseks.

Pauluse kirjas galaatlastele on nn pattude register, mis võtab meie lihaliku loomuse kokku. Gl 5:19–

21: „Lihaliku loomuse teod on ilmsed, need on: hoorus, rüvedus, kõlvatus, ebajumalateenistus, nõidus, vaen, riid, kiivus, raevutsemine, isemeelsus, lõhed, lahknemised, kadetsemine, purjutamised, prassimised ja muu sarnane...“ Targad inimesed on ammu näidanud, et loetletud omadused iseloomustavad igas elueas inimesi imikuist raukadeni – loomulikult arvestades ealisi iseärasusi.

Ent kas ja kuidas siis ilmneb meie seadusekuulekas inimlikkus? Ja kas on lootust, et meiski ärkab ellu jumalik loomus? Mõlemale küsimusele võib vastata: jah, tänu Jumalale! See ilmneb tänu ristimisele Jeesus Kristuse nimesse. Olen seda jutlustes palju kordi välja öelnud, kuid ütlen veel: ilma ristimises uuesti sündimata inimene oma lihalikust loomusest ei pääse. Ja tal pole lootust pärida jumalikku loomust.

Kuid uuestisündmises ristimise läbi Jeesuse Kristuse nimesse muutub kõik. Inimene saab Jumalalt armu ja tema lihaliku loomuse kõrvale asub jumalik loomus. Algul ehk tasahilju, kuid järjekindlalt kasvades. Nii nagu ütleb Jeesus tähendamissõnas Mt 13:33: „Taevariik on haputaigna sarnane, mille naine võttis ja segas kolme vaka jahu sekka, kuni kõik läks hapnema.“

Seda jumaliku loomuse kasvu teostab Püha Vaim. Apostel Paulus lisab Galaatia kirja viiendas peatükis loetletud patude registri järel Gl 5:22j ja nn jumaliku loomuse registri: „Aga Vaimu vilid on armastus, rõõm, rahu, pikk meel, lahkus, headus, ustavus, tasadus, enesevalitsus – millegi niisuguse vastu ei ole Seadus.“

Paulus ei lisa Püha Vaimu viljadele asjata sõna „Seadus“. Sest Püha Vaim aitab meil täita ka Jumala antud seadust, mida meie lihalik loomus ei võimaldanud. Nõnda saab selgeks vahe lihalikul loomusel ja inimlikkusel. Lihalik loomus toetub patule, kuid inimlikkus toetub seadusele.

Eeltoodud näited Jeesuse inimlikkusest olid just seotud seaduse täitmisega. Jeesus suutis täita seadust täiuslikult, sest teda ei seganud patt. Meie inimestena seadust täiuslikult täita ei suuda, sest meid segab patt. Kuid jumalik loomus, mille oleme omandanud uuestisündmises ristimise läbi, aitab meil muutuda nii inimlikumaks kui ka jumalikumaks. Selliseks nagu on meie suur eeskuju Jeesus Kristus. Sest Jumal tahab, et me saaksime Tema sarnasteks!

Aamen.